

UCHWAŁA

Dnia 26 października 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Anna Owczarek (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Jan Górowski

SSN Monika Koba

Protokolant Bożena Kowalska

w sprawie z powództwa (...) Niestandaryzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu
Inwestycyjnego Zamkniętego w W.

przeciwko J. M.

o zapłatę,

po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym

w dniu 26 października 2016 r.,

zagadnienia prawnego

przedstawionego przez Sąd Apelacyjny

postanowieniem z dnia 12 maja 2016 r., sygn. akt I ACz (...),

"Czy na podstawie art. 13 ust. 1a ustawy z 26.05.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, w brzmieniu obowiązującym do dnia wejścia w życie ustawy z 18.03.2016 r. o zmianie ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, uprawnienie do uiszczenia opłat sądowych w kwocie nieprzekraczającej 1000 zł w sprawach, o jakich mowa w tym przepisie, przysługuje wyłącznie bankom czy też również innym podmiotom, które nabyły wierzytelności banków?"

podjął uchwałę:

**W sprawach o roszczenia wynikające z czynności bankowych,
o których mowa w art. 5 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997
r. - Prawo bankowe (jedn. tekst: Dz. U. z 2015 r., poz. 128 ze zm.)
do uiszczenia opłaty stosunkowej przewidzianej w art. 13 ust. 1a**

ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (jedn. tekst: Dz. U. z 2014 r., poz. 1025 ze zm.) w brzmieniu obowiązującym od dnia 27 listopada 2015 r. do dnia 14 kwietnia 2016 r. obowiązany był każdy podmiot wnoszący do sądu pismo podlegające opłacie.

UZASADNIENIE

Zarządzeniem z dnia 29 lutego 2016 r. Przewodniczący w Sądzie Okręgowym w P. zwrócił pozew (...) Niestandardyzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego w W. wobec uiszczenia przez zawodowego pełnomocnika przy wniesieniu pozwu opłaty w wysokości 1000 zł, zamiast opłaty stosunkowej wyliczonej na podstawie art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. Powód, który nabył dochodzoną wierzytelność wynikającą z umowy kredytu od banku na podstawie umowy przelewu, w zażaleniu na powyższe zarządzenie zarzucił, że powództwo dotyczy roszczenia wynikającego z czynności bankowej, o której mowa w art. 5 ust.1 pkt 3 prawa bankowego, zatem zachodzi odstępstwo od zasad ogólnych uiszczania opłat, przewidziane w art. 13 ust. 1a ustawy.

Sąd Apelacyjny rozpoznając zażalenie powziął poważne wątpliwości, którym dał wyraz w przedstawionym zapytaniu prawnym. Podniósł, że treść art. 13 ust. 1a ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (jedn. tekst: Dz. U. z 2016 r., poz. 623 ze zm.), w brzmieniu obowiązującym do dnia wejścia w życie ustawy z dnia 18 marca 2016 r. o zmianie ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, nie była jednoznaczna, co spowodowało rozbieżności orzecznictwa sądów powszechnych w zakresie jego wykładni. Część sądów uznając, że czynności bankowe mogą być wykonywane wyłącznie przez banki przyjmuje, iż tylko one są uprawnione do uiszczania opłaty w wysokości przewidzianej w tym przepisie, inne opierając się na kryterium przedmiotowym stosuje go w odniesieniu do wszystkich podmiotów dochodzących roszczeń wywodzonych z takich czynności

Sąd Najwyższy zważył:

Rozstrzyganie zagadnień prawnych pełni dwie funkcje. Z jednej strony służy realizacji przez Sąd Najwyższy nadzoru judykacyjnego nad sądami powszechnymi, z drugiej umożliwia usuwanie poważnych wątpliwości jurydycznych ujawnionych w trakcie postępowania odwoławczego. Sąd Najwyższy, jak dotąd, nie zajął stanowiska w przedmiocie wykładni art. 13 ust. 1a ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, dalej jako: „u.k.s.c.”. W myśl wskazanego przepisu w sprawach o roszczenia wynikające z czynności bankowych, o których mowa w art. 5 ust.1 i 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe (Dz. U. z 2015 r. poz.128, z późn. zm.) – dalej jako: „p.b.”, opłata stosunkowa wynosiła 5% wartości przedmiotu sporu lub przedmiotu zaskarżenia, jednak nie mniej niż 30 złotych i nie więcej niż 1000 złotych. Przepis ten wprowadzony został ustawą z dnia 25 września 2015 r. o zmianie ustawy – Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U z 2015 r. poz. 1854) i obowiązywał do dnia 14 kwietnia 2016 r., kiedy ustawą z dnia 18 marca 2016 r. o zmianie ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 421) zmodyfikowano jego treść wskazując, że w omawianej kategorii spraw opłata w takiej wysokości pobierana jest jedynie od konsumenta albo osoby fizycznej prowadzącej gospodarstwo rodzinne. Przepisy dotychczasowe mają zastosowanie do postępowań wszczętych i nie zakończonych przed dniem wejścia w życie ustawy do czasu zakończenia postępowania w danej instancji (art. 2). Przedstawione zagadnienie nie straciło zatem aktualności.

Omawiany przepis statuuje znaczący przywilej fiskalny, polegający na preferencyjnym obniżeniu dolnej i górnej granicy opłaty stosunkowej. Istotą wątpliwości jest czy mogą z niego korzystać tylko banki, jako osoby prawne utworzone zgodnie z przepisami ustaw, działające na podstawie zezwoleń uprawniających do wykonywania czynności bankowych obciążających ryzykiem środki powierzone pod jakimkolwiek tytułem zwrotnym (art. 2 p.b.), czy wszyscy uczestnicy postępowania sądowego.

Art. 5 prawa bankowego zawiera katalog czynności bankowych, zastrzegając że działalność gospodarcza obejmująca część z nich może być wykonywana wyłącznie przez banki lub inne jednostki organizacyjne uprawnione na podstawie przepisów odrębnych ustaw. Z zawartego w art. 13 ust. 1a u.k.s.c. odesłania

do art. 5 wywodzony jest wniosek o podmiotowym ograniczeniu dyspozycji tego przepisu do banków. Wspierany jest on wskazaniem zmian stanu prawnego towarzyszących wprowadzeniu powyższego przepisu, polegających na równoległym uchyleniu art. 96-98 prawa bankowego dotyczących bankowego tytułu egzekucyjnego, skutkujących przekazaniem tych spraw z zakresu czynności bankowych do sądowego postępowania rozpoznawczego. Zwolennicy tego stanowiska odwołują się ponadto do argumentów celowościowych, twierdząc że zamiarem ustawodawcy było zastąpienie jednego przywileju banków innym dla zminimalizowania skutków finansowych zmian, polegających na konieczności uiszczania opłat sądowych znacząco wyższych od opłaty od wniosku o nadanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu. Przytaczają także uzasadnienie kolejnej zmiany ustawy o kosztach sądowych z dnia 18 marca 2016 r., w którym wskazano, że dotychczasowy szeroko określony zakres zastosowania obniżonej maksymalnej opłaty stosunkowej nie ma racjonalnego uzasadnienia i powinien dotyczyć tylko konsumentów albo producentów rolnych prowadzących gospodarstwo rodzinne (uzasadnienie rządowego projektu, Sejm RP VIII Kadencji, druk nr 202).

Ta argumentacja, oparta na wykładni historycznej i celowościowej, nie jest przekonująca. Zasadą ustawy o kosztach sądowych jest pobieranie opłat od pism zróżnicowanych co do wysokości w zależności od wartości przedmiotu sporu wyznaczonego treścią żądania, który może oznaczony ogólnie lub doprecyzowany odwołaniem do charakteru roszczenia. Wykładnia gramatyczna omawianego przepisu nie potwierdza, aby uczyniono od niej odstępstwo, polegające na wprowadzeniu tak oznaczonego kryterium podmiotowego. Po pierwsze, jak wskazano wyżej, przed wejściem życie ustawy z dnia 25 września 2015 r., również inne podmioty jak banki mogły dokonywać czynności bankowych i wywodzić z nich roszczenia. Sprawy, w których źródłem zobowiązania były czynności bankowe rozpoznawano w procesie, a od wnoszonych w nich pism procesowych wszystkie podmioty, włącznie z bankami, uiszczały należne opłaty na zasadach ogólnych. W tym zakresie nie doszło zatem do żadnej zmiany stanu prawnego uzasadniającej obniżenie opłat. Z uproszczonego sposobu realizacji bankowych tytułów egzekucyjnych, którym sądy nadały klauzule wykonalności, mogły wprowadzić

wcześniej korzystać tylko banki, zarówno będące bezpośrednią stroną czynności bankowych jak i ich następcami prawnymi z różnych tytułów, niemniej dotyczył on wyłącznie postępowania klauzulowego i egzekucyjnego (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 2 kwietnia 2004 r., III CZP 9/04, OSNC 2005, nr 6, poz. 98, uchwała Sądu Najwyższego z dnia 20 kwietnia 2006 r., III CZP 17/06, Biul. SN 2006, nr 4, poz. 6, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 marca 2009 r., IV CSK 422/08, OSNC-ZD 2010, nr 2, poz. 36, uchwała Sądu Najwyższego z dnia 16 marca 2006 r., III CZP 4/06, nie publ., uchwała Sądu Najwyższego z dnia 26 czerwca 2014 r. III CZP 46/14, OSNC 2015, nr 4, poz. 42). Po drugie nie budzi wątpliwości, że w wypadku przeniesienia wierzytelności w drodze przelewu, kwalifikowanego jako sukcesja syngularna translatywna, w istniejącym stosunku zobowiązaniowym zmianie ulega tylko osoba wierzyciela, a zachowana zostaje tożsamość jego treści i przedmiotu. Przelew nie może pogorszyć sytuacji prawnej cesjonariusza i dłużnika. W sprawie z powództwa cesjonariusza przeciwko dłużnikowi o roszczenie wynikające z umowy zawartej pomiędzy cedentem a dłużnikiem zatem tylko ona a nie umowa cesji nadal jest źródłem zobowiązania (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 lipca 2005 r., III CZP45/05, OSNC 2006, nr 4, poz. 66).

Brzmienie omawianego przepisu nie uzasadnia zróżnicowania sytuacji procesowej stron procesu w sprawach o roszczenia wynikające z czynności bankowych, o których mowa w art. 5 ust.1 i 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe (reguła *lege non distinguente nec nostrum est distinguente*). Wprowadza dla nich takie same przywileje fiskalne, bez względu na pozycję procesową oraz bez względu na treść dochodzonego roszczenia. Przesądzające znaczenie przypisać zatem należy wykładni językowej, uzupełnionej wykładnią systemową (art. 5 p.b.). Brak wystarczających argumentów dla odstąpienia od nich poprzez sięgnięcie do wykładni funkcjonalnej i historycznej oraz kontekstu wprowadzanych zmian. Wycofanie się ustawodawcy nastąpiło relatywnie szybko, ale bezpodstawne jest wywodzenie antycypacyjnych wniosków z następczej zmiany przepisu i jej uzasadnienia.

Tak rozumiany przepis uwzględnia argumenty natury aksjologicznej. Wprawdzie preferencje ustawodawcy leżące u podstaw jego wprowadzenia nie są do końca czytelne, ale przyjęta interpretacja zapewnia realizację zasady równego traktowania stron. W istocie rozwiązanie to było bardziej prokonsumenckie jak obecne,

gdyż art. 13 ust. 1a u.k.s.c. ograniczający wysokość opłat miał zastosowanie do pism procesowych wnoszonych przez wszystkie podmioty oraz umożliwiał symetryczne orzekanie o zwrocie kosztów poniesionych przez stronę przeciwną.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 390 k.p.c. orzekł jak w uchwale.

aj

r.g.